

Groningen: HOOFDSTATION VAN NEDERLANDSE ECONOMIE

HET NIEUWE NOORDEN

Dit is deel twee van de vierdelige serie Het Nieuwe Noorden over de toekomst van Groningen. De reeks is tot stand gekomen in samenwerking met het Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk Groningen. De eerste aflevering stond op 27 maart in deze bijlage (en op dvh.nl), de volgende kunt u op 29 mei lezen.

Hoe ziet de economie van Groningen eruit na het dichtdraaien van de gaskraan? Heb ik straks nog een baan en is er een geschikte opleiding die mij helpt werk te vinden? Cruciale vragen waarop deskundigen en bestuurders een antwoord proberen te vinden. Waterstof lijkt de heilige graal, maar is dat wel zo? Deze aflevering van *Het Nieuwe Noorden* biedt een blik op de toekomst van economie, werkgelegenheid en kennis.

TEKST FRANK VAN HEBEL, GERDT VAN HOFSLÖT
FOTO'S ROELOF VAN DALEN, JASPAR MOULIJN, JOB VERKUISEN

Het dorp Oudeschip ligt met zijn 275 inwoners verscholen achter een eeuwenoude slaperdijk, de enige barrière tussen het noordelijkste dorp op het vasteland van Nederland en de Eemshaven, die langzaam maar onuitvoerbaar over het landschap walst. Witte wolken markeren de koeltorens die de servers van Google gekoeld houden. De oude poldermolen Goliath (1897) klapwiek als een verloren wachter in een wanhopige poging de torenhoge sneeuwvrije windturbines op afstand te houden.

In de Oostpolder, vlak bij het dorp, wordt gebouwd aan 21 machtige windturbines. Tot voor kort leken dat de enige plannen. De gemeente en de provincie overvleeden de bevolking op 13 april met een boodschap: het bedrijventerrein wordt fors uitgebreid, de overheden verwachten dat datacenters, en bedrijven op het gebied van windenergie en waterstof straks tegen de slaperdijk klotsen. Zij constateren een stijgende vraag naar grote bedrijfskavels en ze zien kansen voor extra werkgelegenheid.

Het is dezelfde polder waar de provincie Groningen jarenlang plannen had voor glastuinbouw. Ook goed voor de werkgelegenheid. De bevolking verzette zich met de

Jaap Kap in de Winkel van Sinkel. Kap droomt van een heropening.

leus' geen glaskolder in onze polder' tegen de 'lichtbakken'. De kassen zijn er nooit gekomen.

Ondernemers en bestuurders roemen het succes van de ooit weggehoorde Eemshaven, die nu als 'het waterstofpakhuys van Europa' wordt aangeduid, dankzij de plannen van onder meer Shell en Gasunie om de grootste groene waterstofabriek van Europa in het gebied te bouwen. De stroom daarvoor komt van een enorm wind-

park op de Noordzee. Ook weer goed voor de werkgelegenheid.

FONDS

Maar vooralsnog merkt Oudeschip, genoemd naar de jeneverkroeg Het Oude Schip (een bouwvallig zeilschip dat na stranding in 1760 ook reuze geschikt bleek als woonhuis en café), er bitter weinig van. "Er werkt één iemand uit het dorp Oudeschip in de Eemshaven", merkt voorzitter Jaap Kap van

Dorpsbelangen droogjes op.

Als compensatie voor de turbines komt er in de Oostpolder een fonds voor het dorp. Kap rekent ook op compensatie voor de jongste uitbreidingsplannen. "Mensen voelen zich overvallen. Sommigen willen verhuizen. Anderen starten een petitie. Dorpsbelangen moet nog een standpunt innemen, maar ik vind dat we om de tafel moeten. Laat de overheid nu maar eens een keer echt over de brug komen. Ze moet niet voor zakenmanneke gaan spelen. De overheid moet niet alleen aan de zak met centen denken. De mensen zijn er ook nog." Hij schudt met zijn hoofd. "Maar hoe dit plan naar ons is gecommuniceerd? Ongelooflijk. We worden gewoon voor een volldongen feit gesteld. Hoezo inspraak?"

Hij schenkt koffie in de 'huiskamer van het dorp': Dorpshuis Digelschip, dat zijn naam dankt aan de schepen die in de 18de eeuw gevuld met diggel (grof aardewerk) over de Grote Tjartier aanlegden bij het dorp. Aan de muur hangt nog steeds het oude schoolbord. Compensatie voor de aanstormende Eemshaven is geen overbodige luxe, zo benadrukt de in Oudeschip geboren en getogen Kap. "Loop maar eens door het dorp dan zie je het zelf. Mooi dat de Eemshaven zoveel geld oplevert, maar dat zie je in het dorp niet terug. Het is een beetje een armzalig gebeuren. Maar er is hier ook niks meer: geen winkels, scholen of verenigingen. Mijn vader had de laatste winkel. Die sloot in 2013 nadat hij overleed. De winkel is er nog steeds. Kom maar mee."

Hij stapt naar buiten, steekt de straat over en loopt een oud huisje binnen. Kap pakt een bouwlamp en een seconde later dringt een lichtbundel door de duisternis van de oude Winkel van Sinkel die zijn vader Luit Kap tot aan zijn dood bestierde. De inventaris bleef sindsdien onaangetast. De winkel was een wonderlijke mengelmooie van

Oudeschip: te zien is hoe dicht de Eemshaven het dorp is genaderd.

warenhuis, supermarkt, speelgoed, fietsspullen en lectuur.

De lichtbundel glijdt langs stellingen vol speelgoed, geneesmiddelen voor koelhoeven, potten, pannen, fietsspullen en bakers. Voorin de winkel, nabij de toonbank, schijnt het zonlicht op een vitrine met cassettebandjes en filmrolletjes, klaar voor gebruik. "Er ligt van alles. Pa had een hekel aan 'nee' verkopen."

Luit Kap begon met zijn vrouw Gré, die hij bij de Mandolineclub had leren kennen, in 1952 de winkel aan de Molenweg. Het echtpaar stichtte ook een gezin en deed dit met zulke verbluffende resultaten dat het landelijk nieuws werd. Kap: "Ons gezin bestaat uit acht kinderen, onder wie twee drielingen." Hij grimast weer. "En voor alle duidelijkheid: het was puur natuur hoor. We zijn zelfs nog op het *Journal* geweest."

Zijn vader was altijd in de zaak. Hij stierf op 92-jarige leeftijd en met zijn ogen sloot ook de laatste winkel van het dorp.

Daar komt als het aan Kap ligt verandering in. Hij werkt in ploegdienst in de Teijin-fabriek op het Chemiepark in Delfzijl. Een mooie baan, maar hij heeft een droom: de heropening van de Winkel van Sinkel. Hij gebaart om zich heen. "Dit staat helemaal vol met retrospul. Het is helemaal in.

Zou toch mooi zijn als hier weer een winkel komt." Hij dooft de bouwlamp en de duisternis keert terug. "Eerst het licht maar eens maken."

NIEUWE ECONOMIE

Terwijl Kap probeert een deeltje van de oude economie nieuw leven in te blazen, raast vanuit de Eemshaven de nieuwe economie op hem af. Het dichtdraaien van de gaskraan brengt de energietransitie in een stroomversnelling. Windturbines, zonne-energie en biomassa moeten het gapende gat opvullen.

En waterstof. Het woord wordt door bestuurders en ondernemers met eerbied uitgesproken. Het is

het wondermiddel dat Groningen moet opstutten in de vaart der volkeren. De oplossing van het banenverlies als de gasindustrie verdwijnt? Waterstof. Waterstof draaien de machines in de fabrieken? Waterstof. Groningsheer hoop in bange dagen.

Maar is dat ook zo? Mwoah, is kernachtig samengevat de reactie van de Groninger hoogleraar regionale arbeidsmarktanalyse Jouke van Dijk – tevens voorzitter van de Sociaal Economische Raad Noord-Nederland. De SER bestaat uit ondernemers, werkgevers en deskundigen die de regering en het parlement over sociaaleconomische vraagstukken adviseren.

"We zijn heel lang een energieprovincie geweest, maar gaan we het daarmee straks redden? Veel bestuurders zien waterstof als de Heilige Graal die alles zal oplossen. Het heeft ook een nuttige functie, maar ik heb wel grote twijfels. Het eerste probleem is dat je waterstof van groene stroom moet maken en daaraan is een schrijnend tekort. Bovendien verzetten mensen zich tegen de komst van zonnepanelen en windmolens. Aardbevingen zijn natuurlijk vreselijk, maar de keuze

geen aardgas te gebruiken is op zich niet logisch. We kunnen wel stoppen met de aardgaswinning, maar niet stoppen met het gebruik van aardgas."

Van Dijk wijst naar de oosterburen. "Daar zijn ze opgehouden met kernenergie, maar ze willen wel aardgas. Wij niet en dat is raar, want er is genoeg van. Waterstof is schoon, maar je moet het wel maken. Het kan ook wel. Dan moet je aardgas gebruiken en de CO2 onder de grond stoppen of stroom uit een kerncentrale halen, maar dat willen we ook niet."

OPLOSSING BEDIENKEN

De Groninger gedeputeerde van economische zaken IJzbrand Rijzbol (CDA) kerst wel 100 miljoen op Groningen als dé nieuwe waterstofprovincie van Nederland. Rijzbol is eveneens bestuurslid van Samenwerkingsverband Noord-Nederland. "Er komt enorm veel ellende aan. We draaien de gaskraan dicht en dat gaat ten koste van de werkgelegenheid."

Hij schat dat er door het stoppen van de gaswinning zo'n 20.000 banen verloren gaan. "Dit kunnen we dus niet zomaar op zijn beloop laten. We moeten een oplossing bedenken."

En die oplossing is volgens hem dus waterstof. De volgende stap is dan de rest van West-Europa met waterstof uit Grunn te voorzien. "Zo creëer je nieuwe werkgelegenheid en houd je die ook. Maar dat kan alleen als je de chemische

Deltaplan voor het Noorden

De vier noordelijke provincies presenteren maandag een ambitieus plan: ze willen de overvolle Randstad ontlasten door drie keer zoveel huizen te bouwen als oorspronkelijk gepland: 320.000 in plaats van 100.000. Als tegenprestatie vragen ze naar schatting 9,5 miljard euro voor de aanleg van de Lelylijn van Groningen via Heerenveen naar Lelystad (6,5 miljard), de Nedersaksenlijn van Groningen via Emmen naar Enschede (1 miljard) en voor verbetering van het bestaande spoor. (2 miljard). Het plan komt van de drie noordelijke provincies plus Flevoland en de gemeenten Groningen, Assen, Emmen en Leeuwarden. Nederland heeft de komende vijftien jaar naar schatting 1 miljoen extra huizen nodig. In de Randstad is de ruimte beperkt en daarom biedt het Noorden die aan. Dan is een betere bereikbaarheid over het spoor noodzakelijk, zo is de redenering.

“We kunnen niet stoppen met het gebruik van aardgas”